

מסורת הש"ס

(א) ויבנות כב: ב"ק ד: כ"ב
מח: ספ. סנהדרין מז. פס.
מסות ח: (ג) וסוף ח: כ"ב;
(ג) אסא חלום רבא, (ד) גיל
דלא סגיא ליה בלא
מלכא, (ו) מגילה טו,
(ז) משפיעט, (ח) נפיל:
רלחה, (ט) ח"ל ועיני, (י) וכן
בפיקי דר"א פ"ג, (י) שין
נע"ב,

תורה אור השלם

1 גם במועד מלך אל
תקלל ובהודי משבך אל
תקלל עשירי בי עוף
השמים יוליד את הקול
ובעל כפפים יציר דבר.
קולת י כ
2 אלהים לא תקלל וישיא
בעקב לא תאמר:
שמות כב
3 כי נר מצוה ותורה אור
ודרך חיים תוכחות מוסר:
משלי י כב
4 ויהי באחרית הימים
בנון יהיה הר בית יי בראש
ההרים ונשא מנגיעות
והקור אליו כל הגוים:
ישעיהו כ ב

5 ויהי אם מעיני הקדש
לשגנה לשגנה וצדק
הקדש פו בן בקר אחד
לעלה לרית יניח לו
ומנחתו ונסכו ממשפט
ושער עדים אחד
למטות: מדרב טו כד
6 אמר לבית ישראל כה
אמר אדני יי הגני מחלל
את מקדשי גאון עזובם
ממחר עיניהם ומחלל
ונפישם ויבנים ובנויהם
אשר עזבתם בדרך יפלה:
יוחאל כר כד

7 ואנכי יהוה רך ורחום
מלך וקדוש ונחלת בני
צדקה וקדוש ומי ישיג
לעשה דבר: בראשית
שמות כ ג ט

8 ויבנה אתו במרכבת
המשנה אשר לו ויקראו
לפינו ארץ ונתן אתו על
כל ארץ מדינות:
בראשית מז ט

9 לון מלכא מלכי ישראל
על ויחזק בצדקה פרו
והיחזק במחן עיניו ויחזק
ארבע לשלוחו:
דניאל ד כד

10 כלא מלך מלך על
בבוכדנצר מלכא:
דניאל ד כה
11 לקצת ירחין תרי עשר
על היכל מלכותא דין ככל
מלך ויהי דניאל ד כו
12 ותקרא אסתר להקדש
משרים ומלך ארץ
העמדי לפניה ותחזו על
מדינתו לדעת מה היה ועל
מחנה זה:
אסתר ד ה

הגהות הב"ח

(א) גמ' ח"ל מתפסלת
איכא אינש דשמת מלחא
אחיל ומדע ליה ח"ל השתא
מיהא ליכא אינש גנן לחיל
דלימא ליה: (ב) שם ספר
למחפיה
דכדכא:
(ג) רש"י ד"ה ח"ל וכו'
לפענ ליה למיחזא:

רבינו גרשום

כלילא דילי. בתר שי מיני
האנה שהן עליות נון
סביב ראשו וינקרו עיניו: כי
גרמא ויהי אור. אלו
תלמידי חכמים שטעסין
בתורה אלו משרדיו:
ממלכותא. וזו מלכות רומא
שהיה משובד להם: שלחו
ליה. ממלכות רומיים אם
יזיק עלך ספרך כאן כלומר
אם מלחמתך עליך שאתה מתגבר לשם ייחוס כאן שירדעו אנו מאיזה משפחה אתה לפי שהורקנוס אביו של הורדוס פעם
אתה הלך על הורדוס להלחם ונצח וראה שבשה שפחה אחת יפת תואר ותמרה ועשה לה כדון תורה ובה עליה והוליד ממנה
אחיו הורדוס ולפיכך היו מחרפין אותו מיהוס: קלניא. בן חורין נעשה: שיש לבן: ומרמרא. ומרמורין: כוחלא. מחרורין:
באורותא דרמא. כלי חים שיו יורדת וזו עולה: שאני עבד משום דהוי שייך במצות עשה (שומרון) [שמן חומן] גרמא והורדוס
עבד היה: בהוצא דרפא. שנהגין לעשות גדר כמפות חמרם ורפא עץ של (עור) [עורמן] שקורין לר"י וכוין דתמציר לעשות
כותל על זה ועל זה לעכב שלא יעשו אלא כמנהג המדינה: קמ"ל. כיון דזה נותן מחצה וזה נותן מחצה אין צריך להביא
ראיה: **פסיקתא** וכן בגינה מקום שנהגו לגדור בגיל או בבית וחבירו מעכב היו כופין אותו משום דאיכא חיוק ראה כדאוקסאנא

פרק ראשון בבא בתרא

ד.

עין משפט נר מצוה

מז א ג מ' פכ"ו מהל'
סנהדרין ח' א סנה
ללון נר:
י ד ה מ' פ"ב מהל'
רלחא הלכט טו:
יח ד מ' פ"ב מהל' שנים
הל' טו סנה עיני פכ
טושיע ח"מ פו קנו ספיף
ד:
יב ד ח' מ' שם הלכט יח
טושיע שם ספיף ה:
ב ט מ' שם הלכ' יח סנה
שם טושיע ח"מ פו קנו
ספיף א:

לעני רש"י

הרצ"ח [הרצ"ח] קיפוד.
בי"ש [בי"ש] (ב"ר)
שישנא. (שיש) חום אפור.
לר"י דפנה.
בי"ש (ב"ר) דרפא.
גרמייס, פרי הרפנה.

מוסף רש"י

שישנא. שיש נע"ב, לא לכן
ולא שחור אלף עיני ירוק,
לעני כ"ש (סוכה נא).
אפיק שפה ויגיל שפה.
שורה של אלפים נמכה וסורה
יולאה (סס). כי אידוואת
דימא. כלי רס, ספאנס
כשמוס משהוין זו מו
העניס המתמלח נון
שטטות ונלחט כללו גלי
הס הם גלים ועניס (סס).
שחחבורו מגדולתו. כימי
למשורש שהרי נלשנל
הלטיט מלחמ מלכותו וכן
דקוים המלך, שחמל (דנלל)
(ו) ועל מיוס סרסח מלח
די נלחל דן מנחן, וכן טרש,
שחמל (סס) ועל הלל
מלכות דקוים ונלחט טרש
פספסא, ושחל מלכות
חמל מגדולתו (מגילה טו).

מוסף תוספות

א. דהכי נקטין משמיהו
דרבוחא קמאי ד"ל דכל
קשיא לא לגמרי איתוחב
אלא למקשה בעלמא הוא
דקשיא ואיכא גמי
דהילכתא ניחא. ממ"נ.

רבינו גרשום

(לעיל ב:) בגינה הסמוכה
לעיר אבל בבקעה של
שדות כו' הא תמלא דיש
שגורין ויש שאין גורדין:
השטח סתם גינה. דאיכא
חיוק ראה אמרת לא דאין
מחייבין סתם בקעה דליכא
חיוק ראה מחייב: אמר
אביי ה"ק. כלומר כגון
סחורא מחסדא לא גינה
סתם משום דאיכא חיוק
ראה ובמקום שנהגו לגדור
בבקעה מחייבין אותו: א"ל
רבא. לאביי אי הכי כדאק
תרצא איכא מאי אבל
דקתני במתניי אבל בבקעה
אי אמרת בשלמא דרישא
לא איירי בדינא דרישא
כלל היינו דקתני בספא
אבל בבקעה דע השתא
לא איירי בדינא דרישא
אלא ליתרץ דתמצת דרישא
איירי בבקעה מאי אבל
בבקעה תו דתני בספא:
אנא אמר רבא. אנא
מחייבנא דלא תקשי אבל
ולא תקשי סתמא דרישא
לסתמא דספא וי"ל וכן
בגינה סתם דינא דיגיה
סתם כרינא דמקום שנהגו
לגדור בבקעה דמחייבין
לגדור ועיין אל שמעי
דינא דסתם בקעה ואמטו
לחכי צריך למחני בספא

אבל בבקעה לאשמעין דינא דסתם בקעה דמקום שנהגו שלא לגדור דמי דאין מחייבין לגדור דהשתא מיתרצא כולה מתני:
ועושה לכותל חיות. סימן ויכרא שידעו בני אדם שזה בנאו כולו בקרקע שלו משלו לפיכך כיון דעשה חיות אתה אלא כהותל כו':
דכיף ליה קרנא מלכר. דלשקע בראש הכותל בסופו קנים בטוין ויחזק ראשם של קנים מבחוץ לצד הכותל לצד אזור חבירו:
אזיל איך חבירו ויכף ליה נמי מלכר לצד שלו ואמר הרי את לי נמי חיות וידי וידיך הוא הכותל ומקומה הלכך לא יכף אלא
מלכר: אכרי אתה האי גינה להחיה חיות שהוא (פצע) [צלה] שלו ואמר ידי וידיך הוא: השתא נמי לייף ליה. כלומר יחבוס
לכותל בטוין בלא שקיעה: מידע ידיע. יכילין להבין ולהבחין בין דבוקה לשקיעה: והא מבחוץ קתני. ועושה לו חיות מבחוץ
קשיא לתך לישנא דאיכא דאמר: ור' יוחנן אמר. היינו חיות:

אסדר ליה כלילא דיילי. האנהא מתגרמנין ילא (ויקרא יא) והוא שרץ
שקורין הר"ץ ונעשו קשה כמחטין ועשה לו עטרה מעורו קציבות
עיניו: **השטא מיהא נאלא ואס.** אלא ואת שנינו כאלן ואין שומע:
הגני מחלל את מקדשי. סיפיה דקרא מחמד עיניס: **מספנינא**

ממלכותא. כפופים היו למלכות
רומיים: **מסמלנין.** נוטלין רשות: אי
ווינן עלן ספרך כלן. אס נתגלית
בכלי מלחמתך שהרגת בית אדוניך
ספר יוחסין שלך צדינו הוא [ידענו]
שאתה עבד: **לא רכא כו'.** לא מלך
ולא בן מלך: **קלניא מסעביד.** נעשה
בן חורין מאליו: **שישא.** שיש ירוק
שקורין צ"ש: **ומרמרא.** שיש לבן:
כותלא. שיש צבוע כעין כחול: **אידוואת**
דימא. גלי הים [שהם נעים ונדים
והעין] מתעששת בראייתן: **נענש**
דניאל. לקמיה מפרש עונשו: **מלכי**
ישפר עלך. עזמי תיטע צעייך:
נתיין עינין. בחינת עינים: **ככן ספא**

ארכא לשלוחך. [יהא אורך]
לשלוחך: **כולא מטא.** כל החלוס של
פורענות כל עליו: **לקלם ספרי**
עשי. צביל עתמו של דניאל מלה
לו שנים עשר חדש: **צוואל.** לולצי
דקלים: **ודפנא.** ענפי עץ ערמונים
שקורין לו"ר ופרי שלו קורין צ"ש:
פשיטא. דהאכנים של שניהם דאפי'
לא פסק לן דינא דמתני' המלמדנו
שמתחלה בין שניהם עשאוה על
כרחם אין חולקין צוה האכנים
שהי צרשות שניהם מנומים וד
מי מהם תגבר: (הג"ה צ"י) ר"ח
קמ"ל דלא צעין ראה אלף שותף
מפיק מנייה בלא ראה ואיכו דטעין
דליה ניחא עליו הראיה וכל כה"ג
הכי דיינין ליה. זה הדין מפורש
עוד כמו כן צפרק הצית והעליה
בתחילתו איבעית אימנא צשותפין
כי האי גוונא אנוחי אכנים צרשות
חזירו לא קפדי וחוקת רשות לאו
כלום הוא שמעין מינה דכל כהאי
גוונא דמילתא דדיעא צשותפא
למרייהו אע"ג דמנחי צרשותא
דחד מיניהו לא יכול למיטען ידי

ניחא דצרשותי מנחי דק"ל שותפין
לא קפדי אהדדי ע"כ: **השטא ססס**
גינה אמרס לא. אע"פ שהיזק ראהו'
קשה: **אמר אביי כו'.** האי מקום
שנהגו לגדור דקתני מתני' אבקעה
קאי: **א"כ מאי אכל בבקעה.** הא מינה
סליק והכי איבעי (ו) למיתני אכל
מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין
אותו: **מכפיש לקרנא לנב.** ראשי
הכותל יכוף לנב חבירו. וכל חיות
לשון קלח הוא וכן שנינו במתני' (פ"ב)
מ"ד) גבי מערכה וחזיתה מורחה
ראשי הגזירין וכן מחזה מול מחזה
דמלכים (ה) (י) ראשי הנקרים מוסדין
זה מול זה. **ועציד מאכדרי כופה**
לנדי ראשי הכותל שמחצר גדלשו
אכנים וטיט ומעצדו: ידי וידיה
הוא. דקתני ממיתין כשעושין
אותו בין שניהם עושין חיות מכלן
ומכלן: **השטא נמי גיין לה.** להאיא
כפופה שהיא לנדי ואימנא ידי וידיה
הוא ולא עשיו חיות: **מלגיו.**

הגהות הב"ח

(א) גמ' ח"ל מתפסלת
איכא אינש דשמת מלחא
אחיל ומדע ליה ח"ל השתא
מיהא ליכא אינש גנן לחיל
דלימא ליה: (ב) שם ספר
למחפיה
דכדכא:
(ג) רש"י ד"ה ח"ל וכו'
לפענ ליה למיחזא:

אבל בבקעה לאשמעין דינא דסתם בקעה דמקום שנהגו שלא לגדור דמי דאין מחייבין לגדור דהשתא מיתרצא כולה מתני:
ועושה לכותל חיות. סימן ויכרא שידעו בני אדם שזה בנאו כולו בקרקע שלו משלו לפיכך כיון דעשה חיות אתה אלא כהותל כו':
דכיף ליה קרנא מלכר. דלשקע בראש הכותל בסופו קנים בטוין ויחזק ראשם של קנים מבחוץ לצד הכותל לצד אזור חבירו:
אזיל איך חבירו ויכף ליה נמי מלכר לצד שלו ואמר הרי את לי נמי חיות וידי וידיך הוא הכותל ומקומה הלכך לא יכף אלא
מלכר: אכרי אתה האי גינה להחיה חיות שהוא (פצע) [צלה] שלו ואמר ידי וידיך הוא: השתא נמי לייף ליה. כלומר יחבוס
לכותל בטוין בלא שקיעה: מידע ידיע. יכילין להבין ולהבחין בין דבוקה לשקיעה: והא מבחוץ קתני. ועושה לו חיות מבחוץ
קשיא לתך לישנא דאיכא דאמר: ור' יוחנן אמר. היינו חיות: